

Beslut

efter tematiska kvalitetsgranskning av hem- och
konsumentkunskap vid Rutsborgskolan i Lomma kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av ämnet hem- och konsumentkunskap. Syftet är att granska om elever i grundskolans årskurs 7–9 får en undervisning i ämnet av god kvalitet. För att bedöma det granskas såväl undervisningens innehåll som undervisningens allmändidaktiska kvaliteter.

Granskningens syfte besvaras genom följande frågeställningar.

1. I vilken utsträckning innehåller undervisningen i hem- och konsumentkunskap de tre kunskapsområden som kursplanen anger?
2. I vilken utsträckning genomförs undervisning i hem- och konsumentkunskap med allmändidaktiska kvaliteter?

Granskningen genomförs i 23 skolor. I urvalet ingår såväl kommunala som fristående skolor belägna i större och mindre kommuner. Rutsborgskolan med Lomma kommun som huvudman ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Rutsborgskolan skola den 29–31 augusti 2018. Besöket genomfördes av utredarna Daniel Nilsson och Alexander Aleryd. Skolinspektionen har tagit del av dokumentation från skolan och genomfört observationer av undervisningen samt intervjuer med elever, lärare och skolledning.

Varje besökt skola får ett beslut. I detta beslut gör Skolinspektionen en samlad bedömning av det granskade området utifrån de övergripande frågeställningarna. Därefter följer en motivering till de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat inom ramen för granskningen.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Fakta om Rutsborgskolan

Rutsborgskolan är en kommunal grundskola med elever i förskoleklass och årskurserna 1–9. Skolan har cirka 450 elever varav 245 elever går i årskurserna 7–9. Enligt inkomna uppgifter från skolans rektor ansvarar två lärare för undervisningen i hem- och konsumentkunskap för årskurserna 7–9. Lärarna är legitimerade och behöriga att undervisa i ämnet och aktuella årskurser. Sammanlagt är 127,75 timmar avsatt för undervisning i ämnet, varav 91,25 timmar till årskurserna 7–9. Eleverna har 100 minuters undervisning varannan vecka under hela läsåret under dess årskurser.

Betygsstatistiken visar att resultaten i hem- och konsumentkunskap varit stabila över tid. Bortsett från några procents minskning bland pojkar under läsåret 2015-2016 har samtliga elever nått betygen E–A under de senaste fem åren. Statistiken visar även att flickorna har högre genomsnittlig betygspoäng än pojkarna de fem senaste läsåren. Lsåret 2017/2018 har flickorna en genomsnittlig betygspoäng på 17,1 i jämförelse med pojkarnas 15,6.

Skolinspektionens bedömning

Undervisningen planeras och bedrivs utifrån kursplanen

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i hem- och konsumentkunskap planeras och genomförs så att de kunskapsområden som anges i kursplanen till största del omfattas av undervisningen. Granskningen visar dock att undervisningen inte innefattar innehållspunkten *Arbetsfördelning i hemmet ur ett jämställdhetsperspektiv*.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i övrigt ger eleverna möjlighet att nå de ämnesspecifika förmågorna.

Undervisningen bedrivs med allmändidaktiska kvaliteter

Skolinspektionen bedömer att de allmändidaktiska kvaliteterna till övervägande del fungerar väl. Lärarna har positiva förväntningar på eleverna och arbetar stödjande och uppmuntrande. Undervisningen varierar genom olika arbetsformer som helklassundervisning, grupparbete och enskilt arbete samt genom att teori och praktik varvas.

Det förekommer att pojkar ger uttryck för åsikter och uppträder på sätt som stör undervisningen och i vissa fall skapar otrygghet i klassrummen. Detta uppmärksammas inte aktivt av lärarna och får en negativ effekt på undervisningen och försämrar möjligheterna för eleverna att ägna sig åt ämnesinnehåll och tillgodogöra sig de kunskaper och förmågor som ämnet syftar till.

I vissa delar av undervisningen saknas ett logiskt flöde och ett tydligt ledarskap från läraren. Övergångar mellan aktiviteter och information skapar därmed oro och bidrar till uppkomsten av negativa beteenden och att elever tappat motivation under lektionerna.

Granskningen visar att eleverna ges möjlighet att reflektera såväl kring det praktiska arbetet som kring de mer teoretiska delarna i undervisningen. Målen med undervisningen är dock inte alltid tydliga för eleverna och det saknas i stor utsträckning formativ återkoppling utifrån varje enskild elevs kunskapsnivå i förhållande till kunskapskraven.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

- Lärarna behöver utveckla undervisningen genom att stärka det pedagogiska ledarskapet i undervisningen.

Skolinspektionen bedömer att det i vissa delar av undervisningen saknas ett tydligt ledarskap för att hantera åsikter och beteenden som stör undervisningen. Granskningen

visar också på variation mellan hur lärarna strukturerar undervisningen och agerar för att skapa ett logiskt flöde och skapa förutsättningar för en god undervisningsmiljö.

Granskningen visar att pojkar till stor del ges möjlighet att ägna sig åt annat än ämnesinnehållet och att de i och med detta lämnar över stora delar av arbetet till flickorna i klassen. Flickorna påtalar vid intervjun att de behöver aktivera pojkarna och att även läraren intar en mer lotsande roll gentemot pojkarna i klassen. Vid de observerade lektionerna framgår skillnader i insats och inställning till uppgifterna mellan pojkar och flickor. Det finns även en tydlig jargong mellan pojkarna kring synen på vad som är manligt och kvinnligt. Detta tar sig uttryck genom könsstereotypa uttalanden och ageranden från pojkarnas sida. Lärarna kommenterar vid observationer händelser så som när elever piskar varandra med kökshanddukar. Det förekommer dock inte under de observerade lektionerna att läraren kommenterar eller besvarar någon av pojkarnas kommentarer eller beteenden. Skolinspektionen finner detta anmärkningsvärt särskilt då det ingår i ämnet att synliggöra och ge eleverna möjlighet att diskutera olika uppfattningar om vad som är manligt och kvinnligt och varför vissa uppgifter i hemmet ibland betraktas som givna utifrån kön. Att fördela och tydliggöra uppgifterna i gruppaktiviteter samt att hantera uttryck för åsikter bland elever ser Skolinspektionen som en viktig del i ledarskapet i klassrummet och något som behöver utvecklas.

Granskningen visar vidare att det vid vissa lektioner saknas en struktur som underlättar för läraren att skapa ett logiskt flöde under lektionerna. Vid flera tillfällen under de observerade lektionerna uppstår perioder av väntan och en ovisshet hos eleverna kring vad och hur de ska utföra uppgifter. Detta resulterar i att elever ägnar stor del av lektionen åt annat så som att använda sina mobiltelefoner, uppträda störande och i flera fall uttrycka sig kränkande gentemot sina klasskamrater. Många gånger sker dessa ageranden från elevernas sida utan att läraren korrigerar dem. Vid de tillfällen som läraren korrigerar elevernas beteenden ändrar eleverna inte beteendet. Läraren följer inte heller upp med nya försök att komma tillrätta med problematiken.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen måste struktureras så att genomgångar och uppgifter blir tydligare samt att läraren säkerställer att undervisningstiden används till det den är avsedd för. Ett tydligare pedagogiskt ledarskap förebygger negativa beteenden och bidrar till att eleverna kan fokusera och ges förutsättningar att arbeta mot kunskapskraven och utveckla de ämnesspecifika förmågorna.

De variationer som granskningen visat gällande kvalitén i undervisningen skulle kunna utjämnas genom samverkan mellan lärarna. Lärarna har inte haft tillfälle att ha möten under inledningen av terminen trots att en av lärarna är ny på skolan. I Läroplanen står att det är rektorns ansvar att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen. Det är Skolinspektionens bedömning att samverkan mellan lärarna skulle gynna såväl lärare som elevernas möjligheter att utvecklas i ämnet.

- Lärarna behöver utveckla undervisningen så att den behandlar arbetsfördelningen i hemmet ur ett jämställdhetsperspektiv.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen inte ger eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om, eller ges möjlighet att reflektera över jämställdhet och arbetsfördelning i hemmet. Granskningen visar att innehållspunkten *Arbetsfördelningen i hemmet ur ett jämställdhetsperspektiv* inte finns med i den terminsplanering som Skolinspektionen tagit del av. Det finns en uppgift kring arbetet i hemmet men det ingår inte i uppgiften att synliggöra och reflektera kring könsmonster och elevernas uppfattningar kring vad som är manligt och kvinnligt. Det framkommer vidare av granskningen att det till viss del finns skillnader i uppfattningar och agerande ur ett jämställdhetsperspektiv bland elever. Utifrån detta ser Skolinspektionen det som än viktigare att läraren aktivt och medvetet problematiserar och ifrågasätter olika föreställningar om vad som är manligt och kvinnligt. Lärarna behöver, på ett strukturerat sätt, ge eleverna kunskaper om hur arbetsuppgifter i hemmet fördelas i relation till kön, synliggöra de könsmonster som omgärdar hemarbetet och ge eleverna möjlighet att reflektera över dessa och effekter av detta i samhället i stort. Läraren behöver också hjälpa eleverna att synliggöra olika föreställningar och roller som eleverna tar i undervisningen. På så sätt får eleverna redskap att ifrågasätta sina egna och andras inställningar och föreställningar och utmanas på så sätt i såväl tanke som handling.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 26/3 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Ange aktuell skolenhet och aktuellt diarienummer i ärendemeningen i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

X Allan Westerdahl

Allan Westerdahl

Enhetschef

Signerat av: Allan Westerdahl

X Daniel Nilsson

Daniel Nilsson

Utreddare/Föredragande

Signerat av: Daniel Nilsson

Se Bilaga 1 Författningsstöd

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/hem--och-konsumentkunskap/>